

OBSAH.

	Str.
Rozhled po dějišti.	
Hrad Veveří. Jeho poloha a popis	1
Kaple „Matky Boží“ nad Veveřím. Její popis	3
Panství Veversko-Ričanské. Jeho rozsáhlost, která místa k němu patřila, zalidněnost jeho	4
Veverská Bytyška, její znak a pečeť	5
Stopy člověka předvěkého pod hradem. Předvěká hradiska u Bystrece a Komína	7
Veveří majetkem zeměpanským.	
O původu a jméně hradu Veveří. Proč byl založen? Byl sídlem kastelánů či purkrabích	10
Majiteli hradu úředlná knížata Brněnská z rodu Přemyslovců do 1197	12
Tehdejší poměr Veveří k Domašovu, jenž patřil klášteru Rajhradskému	13
Pány Veveří markrabata z rodu Přemyslovců. Purkrabí Vev. Štěpán 1213—4. Markrabě Jindřich Vladislav r. 1220 na Veveří. Purkrabí Vok 1222. Purkrabí Stibor 1234—6; on a jeho nástupci v úřadě obdrží užítky dědiny Lažánek 1236. Markrabě Přemysl na hradě 1237. První zmínka o Chudčicích 1238. Purkrabí Přibislav 1238. — Jakub z Veveří, farář? 1240. Vpád Tatarů 1241 a Kumánů 1252 na Moravu; nedobytnost hradu; středověké věci pod hradem nalezené; týž nepřítel před hradem i před Vev. Bytyškou; „na stráži“. — Purkrabimu Ratiborovi 1243 uložena ochrana kláštera Doubravnického 1243 — Patřilo Veveří r. 1252—1311 Templářům? — Purkrabí Kuna 1253—1266. Veveří vězením a hrobem Oty z Maisavy a Beneše z Falkenštejna r. 1265. — Purkrabí Hartlib 1268—1270. Bedřich ze Ptujce r. 1268 uvězněn na Veveří. — Purkrabí Ctibor de Grunenberch 1288 a Matouš z Černé Hory 1289	14
Pány hradu: Rudolf, syn císaře Albrechta a Jindřich Korutanský 1306 až 1309. Veveří s komorním lesem od Jindřicha na 2 leta zastavěno. Cena jeho přibližná	24
Jan Lucemburský propůjčuje Veveří a jiné hrady Ješkovi z Vartemberka v léno 1311. Hrad v držení šlechty	25
Markrabě Karel (1333—1349) získá hrad r. 1334 opět zemi. Purkrabí Frenzlín ustanoven 1337 ochrancem kláštera Oslavanského. Karel dává dvůr v Habří a lán v Žebětíně, ku hradu patříví 1342 Branislavu Žilovi. Dvůr Charenice v Žebětíně; jemu doživotně platili Ostrovačičtí hřivnu a orali 5 pluhů třikráte do roka	26
Markrabě Jan Jindřich (1350—1375) častěji se zdržuje na Veveří. Dal výměnou Lažánky za Jinačovice 1358, klášter sv. Tomáše čili Augustinianů u Brna před r. 1370 daroval dva poplatné lidi v Žebětíně a 1373 přidal horu Hlubocec u Bystrece. Nadal hradskou kapli sv. Prokopa úročními lidmi v Mor. Kynicích a ustanovil při ní kaplana — Purkrabí Chuncz?, Jakub 1354, Jan 1360. — O právomoci purkrabích a o soudnictví tehdejších	27

- Pánem hradu markrabě Jošt (1375—1411). Dvůr Charnicův po jeho smrti propůjčil Jošt Blažkovi bez povinností Ostrovačických; daroval r. 1380 Dominikánům v Brně les „Krajný“ u Žebětína na mešní fundaci; 1381 Augustiniánům v Brně kus lesa (Pekárnu Durvovec) mezi poli Žebětínskými a Bystreckými. Hrad v rukou loupeživých rytířů, r. 1401—5 v moci Příbika Batelovského? Purkrabí Bohunek z Přestavlk 1406. Změna majetku v Jinačovicích, Rozdrojovicích a Kyničkách. Násilnictví spáchaná v Žebětíně, Čebíně a Jinačovicích. Purkrabí (?) Valentin z Majetína 1410. 29
- Za krále Václava IV. (1411—19) a Zikmunda (1419—23). Viktorin z Žebětína, syn Blažkův, pohnán od Martina Čecha 1411, od Mikuláška z Troubska 1412, od Mikuláše z Rohozova. Upsal manželce Anně 50 kop gr. v Žebětíně. Změna majitelů Rozdrojovic a Jinačovic. Zástavník hradu a purkrabí Petr Kutěj (viz Dodatky str. XV). 31
- Za Albrechta Rakovského (1423—1439). — Sirotci a Táboři s Prokopem Holým pod Veverím? (1428 a 1432). — Purkrabí Jošt Hecht z Rosic 1436—7. Rozepře s Petříkem ze Žebětína. Proček ze Žebětína. Soud Joštův o Rozdrojovice, Jinačovice a Kyničky. 33
- Za Ladislava Pohrobka (1439—1457). — Václav Hecht z Rosic a na Veverí, snad purkrabí, snad zástavník Veverí (1446—8). Spor Václavův s Hanušem z Vašatic (Vlasatic) o dvůr Kotenův v Žebětíně, s Janem z Lomnice o lesy u Čebína, s Kunigfelderem ze Žabovřesk o mýtné lidi Bytýšských, s klášteřem Tišnovským o zvýšený poplatek a pobraný dobytek. — Kněz Mikuláš, kaplan při kapli sv. Prokopa na hradě 1446—7, pohaní Jana z Lomnice pro nátisky činěné jeho úročním lidem v Mor. Kyničích. — Hanušek (Hanuš) z Vašatic rozmnožuje své statky v Žebětíně 1447 koupí podíly od Hanůška z Nové Vsi a od Petříka z Žebětína; pojišťuje manželce Anně na Žebětíně 220 kop gr. 35
- Jiří Poděbradský (1458—1471) ukládá klášteřu Zábřdovickému 10 kop gr. roční činže ku hradu, odpouští 1462 klášteřu 30 kop gr. činže roční. Těšínské kníže Přemek z Veverí a Rosic, zástavník hradu. S ním soudí se Hanuš z Vašatic o dvůr Kotenův v Žebětíně, o roboty lidí Žebětínských, o povinnosti Ostrovačických 1459. Manželka Hanušova, Kateřina, přijímá ve své věno v Žebětíně syny Prokopa a Václava do spolku. — Kněz Jiří, kaplan u kaple sv. Prokopa na Veverí 1459—1464 pohaní Jaroslava z Lomnice pro nátisky činěné jeho úročním lidem v Mor. Kyničích; téhož pána pohaní Bartoň z Mor. Knihnic. Purkrabí Petřík z Bystrice. Jaroslav z Lomnice pohaní Přemka Těšínského a z Veverí 1464 pro nedodržení smlouvy o prodeji dříví lidem v Mor. Kyničích, pro desátek z Kocanova. — Spory Kateřiny, vdovy po Hanuši z Vašatic a jejich syna Prokopa o zboží Žebětínské s Janem z Pernštejna, o vyproštění z ručení s Janem z Pulic a Jinošova, s Augustiniány v Brně o hranice lesa Pekárny, s kapitolou sv. Petra v Brně o roční činži z Žebětína. — Farař Žebětínský Urban 1466. — Úloha hradu ve válkách Jiřího Poděbradského 1467—1470; Brňané ho lstí dobyli, Jiřímu jej obléhajícímu velitel Mikuláš z Lilce s obsádkou se vzdal 1470. 38
- Za Matyáše I. (1471—1490). Plat komorní klášteřa Třebíčského Přemkovi ku hradu 1475. (Ostrovačice a Domašov zastaveny Brnu.) Kazimír (Kazka) kníže Těšínské a na Veverí 1481 zástavník hradu. Kdo co tehdy platil ku hradu? Bližší zprávy o Vev. Bytýšce (kdo jí původně obýval, byla-li opevněna?, farní obročí ve V. Byt. kanovnickou prebendou sv. Peterského kostela v Brně). Soud Kazimírův o dvůr v Kyničkách Prokop z Vašatic prodal Žebětín se dvorem Urbana z Novosedla a j. manželce, kteří nedodrželi kupní podmínky a byli proto pohaní. Chudčice zastaveny od Přemka. Poplatek klášteřa Zábřdovického, pak Rajhradského a jeho dědin Domášova, Ostrovačic, Hlubokého a Příbislavic, dále klášteřa Tišnovského a jeho dědin Komína, Německých Knihnic, Březiny, Svatoslavy, Příbislavic a Drásova (Hradčan). Zprávy o Komíně,

Jinačovice, Komín, Kynice Mor. a Ném., Rozdrojovice, Sentice, Řičany, Zebětín). Živnostenské společenstvo řadové ve V. Byt. 1885; jeho starostové Ed. Orator, J. Kovář. Pěkné divadelní jeviště pořízeno ve V. Byt. 1885; Čtenářsko-zábavný spolek Vev. a spolek vojenských vysloužilců „Rudolf“ ve V. Byt. založeny 1885. Ob. úřad V.-Byt. 1886—90, starosta O. Kozoušek. Založení nové pozemkové knihy 1887. Prodej tavníny pod Javůrkem, hamrů a chmelnice u V. Byt.; stavba letohrádku na troskách hamrů. Krejcarový spolek školský 1887. Ukončení sporu o právo vlastnické na kapli M. B. a její hřbitov 1887; oprava kaple 1888—89. Jubileum 40letého panování J. V. cis. p. Františka Josefa I.; velká nadace bar. Hirsche pro Halič. Úmrtí Dom. Kováře a hrobka Kovářovy rodiny 1890. Ob. úřad V.-Byt. od r. 1890; starosta Jan Kovář; sousedstvo dle výšky daně; zlé následky svobody kouskování gruntů; výsledky sčítání lidu koncem r. 1890.

Abecední rejstřík 520

Dodatky a opravy.

Str. 3. řádek 22. zdola dodej ještě sochu bl. Jana Sarkandra.

Str. 8. „ 16. „ čti Jana místo Antonína Dvořáka.

Str. 30. asi uprostřed čti Suchého místo Sucho.

Str. 32. po třetím odstavci přidej: Roku 1421 zastavil král Zikmund Veverí Petru Kutějovi, jenž se odtud psal purkrabí na Veverí a poněvadž se mu dobře k popravě na Veverí hodil, dal mu 22. února 1422 plnou uoc, aby popravu na Veverí vedl a nad zlými lidmi popravoval, totiž nad těmi, kteří ty čtyři kusy drží v Čechách vzniklé, na ně aby strahoval a na jich hrdlo sahal; aby strahoval na ty, kteří by zemi loupili, loupežníky aby mučil, ležáky zdvíhal a stavoval. — Casopis Mat. Mor. 1891. Str. 26., 27.

Str. 35. řádek 5. svrchu čti zadržoval místo zadňoval.

Str. 46. řádek 3. zdola vynechej Pribislaviče.

Str. 48. řádek 6. zdola čti Rokytnice u Přerova, místo a Přerova.

Str. 50. řádek 1. svrchu čti r. 1499 místo 1490.

Str. 52. a 53. svrchu ku konci: Dle dvou pergam. listin (které obec Sentická r. 1859 uložila v zemském mor. archivu) Jan a Václav bratři z Lomnice ve čtvrtk před sv. Jirím r. 1496 prodali poddaným svým v Senticích odúmrtí a Zikmund z Ludanic před sv. Urbanem 1519 Sentickým svůj tamější dvůr s 5 lány orné půdy za roční peněžnou činží přenechal v dědičný majetek

Str. 60. řádek 17—19 zdola čti: odstoupen od Veverí (místo k Veverí) nejen patronát, nýbrž i činže, které byli odváděli majiteli Veverí (místo klášteru).

Str. 72. řádek 4. svrchu čti nemajíc místo nemaje.

Str. 73. řádek 13. zdola čti Manice místo Mnice.

Str. 75. k číslu 34. čti 1463 a 1466 místo 1663 a 1666.

Str. 81. řádek 15 svrchu: čti kolaturou místo koaturou.

Str. 115. Přidej po 2. odstavci nový článek 20. Zprávy o usedlostech v Bosonohách, Komíně a Ném. Kynicích, pokud poplatnými byly ku klášteru Tišnovskému. — Dle urbáře z r. 1653 bylo v Bosonohách 42 poplatných ke klášteru sídel a sice: 1 1/2 lán spojený se 1/4 lánem, jež držela sama abatyš, tři 1 1/2 lány, čtyři 3/4 lány, 1 lán s podsedkem, sedm lánů, jeden půllán s podsedkem, 5 půllánů, čtyři 1/4 lány s podsedy, pět

- Něm. Knihnicích a Bosonohách, jež do Předklášteří patřily a později k Veveří připadly. Poplatek kláštera Oslavanského a Ivančic ku hradu. — Václav z Ludanic a na Veveří, zástavník hradu (1483—1519?); zpráva o rodu pánů z Ludanic; spory Václavovy s klášteřem Tišnovským a Zábrdovickým 1483; poměr jeho k faře ve V. Bytýšce 43
- Král Vladislav (1490—1516).
Plat kláštera Zábrdovického a z Ivančické rychty a mýta ku hradu. Zprávy o Žebětíně, Ostrovačicích a Mor. Kynicích 49
- Král Ludvík (1516—1526).
Změna majetku v Žebětíně. Zikmund z Ludanic a na Veveří asi r. 1519—1531 snad už dědičný majitel hradu. Jeho spor s farářem Čebínským o desátek z Chudčic. On koupí Senticce a 1/2 Mor. Kynic. Dějiny Senticce a M. Kynic (Viz také dodatek str. XV). Zikmund z Ludanic vymůže V. Bytýšce 2 jarmarky a osvobození od berní královských a dávek zemských; vyprovází krále Ludvíka ku korunovaci do Prahy; stane se ochrancem kláštera Tišnovského; zaručuje V. B. správním listem panská pole daná pod plat, výkup odúmrti, osvobození od robot, právo šenku vína a piva; Mor.-Kynickým proměňuje roboty, které konali za pastvu v lesích panských, v poplatky 50
- Veveří dědičným majetkem různých panských rodů.
1. Jan Rokytský z Ludanic (1531—1537) 56
Co ku hradu patřilo? Zprávy o Senticcích a Chudčicích, o Mor. Kynicích a Hvozďci.
2. Jan z Pernštejna, Jan z Lipé (1537—1541) 57
O rodu pánů z Pernštejna. Ve V. Bytýšce pikhartství?
3. Pertuolt Lipé a jeho bratří Vilém a Ceněk (1541—1559) . . . 58
O rodu pánů z Lipé. Zpráva o faře a duch. správě ve V. Bytýšce, v Mor. Kynicích a v Žebětíně, o platu Ostrovačických ku hradu. Pertuolt potvrzuje V. Bytýšce správním listem Zikmunda z Ludanic s výhradou co do odúmrti.
4. Albrecht Cernohorský a Jan Šembera z Boskovic (1559—1573) . 60
O panském rodu Boskovském. Albrecht dává patronaty v M. Kynicích, Bystrci a Žebětíně za patronaty v Medle a Unčově. Zpráva o faře v Mor. Kynicích a Žebětíně. Zprávy o farářích v Komíně a Bystrci.
5. Znata z Lomnice a na Řičanech a jeho manželka Magdalena z Mirova. Tas z Lomnice a jeho dcera Kateřina 1572—1609 61
Prodej a kup Veveří; co ku hradu patřilo? Veveří spojeno od té doby s Řičanami a Javůrkem. Dějiny Řičan a pánů z Řičan. Dějiny Javůrku. Potvrzení a obnovení některých svobod Vev. Byt. 1585. O právu krámském čili nálevu vína pořádkou ve V. Byt. Jak se majitelé Veveří vystřídali?
6. Zikmund z Teufenbachu a na Mayerhoffě 1609—1637 pán na Veveří 86
Zprávy o jeho rodu. Duchovní správa (pikhartská) ve V. Byt. 1609 až 1637. Úředník Petřel na Řičanech. Duch. správa v Žebětíně 1606 až 1633. Znovuucení svobod a břemen V. Byt. 1615. Některé zprávy o úřadu, obyvatelích a polnostech V. Byt. 1616—25. Trestní soudnictví na panství Řičansko-Veverském a hrdelní právo ve V. Byt. v XVII. a na počátku XVIII. století; o zavraždění Kašpara Kozelkova z Drásova. Svatební smluvy se svědky vznesenými v Řičanech 1633. Sloučení farností Komínské, Bystrkové a Žebětínské 1633—1786. Knihy památní právní ve V. Byt. založeny 1634. Hejtman Řičansko-Veverský Jan Komínek z Engelhauzů 1635—47. Obecní úřad V.-Byt. 1635—7; primatoři Kožušník a Mlynář. Obnovení jarmarků ve V. Byt. 1637.
7. Rudolf z Teufenbachu 1637—1653 100
Zprávy o něm. Salva guardia Ferdinandem III. 1638 udělená V. Byt. Katolická víra ve V.-Byt. znovu zavedena; faráři Havranský, Božský. Oprava kaple „Matky Boží“ 1638. Duchovní správa v Něm. Kynicích do

1640. Klášter Tišnovský odpuští 6 měšťanům Brněnským desátek z vinohradů Bosoňožských za ročních 50 gr. bílých z každé čtvrti těch vinohradů 1638. Veverský hejtman Komínek dosahuje snížení gildtpfertů panství Vev.-Řič. a Drnoholeckého 1640. Úřad V.-Byt.; primatoři Mlynář, Kožušník 1641—3. V. Byt. žádá marně za zmírnění robot a potvrzení svobod 1641. Ottavio Piccolomini nařizuje svému vojsku, aby dle císařského glejtu šetřilo panství Řičansko-Veverského 1642. Bytyští musí vydržovatí mušketyra na Veveří. Úřad V.-Byt.; primatoři Horáček, Mlynář. Svědčí před hradem ve V. Byt. a v Nēm. Kynicích 1645. Peníze a poklady na Veveří a ve V. Byt. nalezené. Skryš před nepřitelem „na Babkách“? Farář V.-Byt. Pirchalius, Chalupa, Urbánek 1648—1654; kostel opraven, 2 nové zvony pořízeny. Rudolf z Teuf. vymáhá V. Byt. třetí jarmark 1650; kterak byly jarmarky odbývány? co byl freyunk? Potvrzení svobod V. Byt. 1651. Ob. úřad V.-Byt.; prim. Horáček 1652; obec vysílá sběratele podpor na opravu kostela sv. Jakuba a kaple Matky Boží nad Veveřím. Poustevníci u „Matky Boží“. Duchovní správa v Nēm. Kynicích do r. 1782. Zpráva o usedlostech v Bosonách, Komíně a Nēm. Kynicích, pokud byly poplatny klášteru Tišnovskému. (Viz dodatek str. XV.)

8. Maria Eva Alžběta, rozená hraběnka ze Šternberku, vdova po Rudolfovi z Teuffenbachu 1653—1668

115

Nová pozemková kniha založena v Nēm. Kynicích 1654. Farář V.-Byt. Geller 1654—1660; jeho příjmy; nová sbírka na kostel a kapli 1655. Hejtman Řič.-Vev. Michal Purkart 1655—1673. Ob. úřad V.-Byt. 1655—8; prim. Jiří Belha, Tomáš Horáček, Jiří Ohrabal. Vzácná svatba 1658 na Veveří. O bývalé faře v Mor. Kynicích. Staré berniční zřízení moravské počínaje r. 1659 zavedeno. Poručení o soldátů vypravení 1663. Primátor V.-Byt. Matouš Vinčar 1660. Farář V.-Byt. Mader 1660—62, oprava fary, nová křtitelnice; P. Vavřinec 1662. Klášter Tišnovský dává 15 ačtelů vinohradů pustých v Bosonohách pod čínží tamějším sousedům 1661. Ob. úřad V. Byt. 1662; prim. Ondřej Rezník. Farář V.-Byt. P. Bartoloměj 1663. Ptáček 1665—7; nová sbírka na kostel a kapli. Ob. úřad V.-Byt. 1664—6; prim. Jiří Ohrabal, Jiří Belha, Jan Kotek. Far. V.-Byt. a spisovatel Valentin Bernard Jestrabský 1667—1719. Ob. úřad 1667—9; prim. Karel Machotka Řičanský, Jiří Belha, Jan Kotek.

9. Václav Michal hrabě z Althanů 1668—70 a Maria Maximiliana Terezia roz. hraběnka z Althanů, vdova po Janu Jáchymu, hraběti ze Sinzendorfu, po druhé provdaná za Antonína Frant. hraběte z Collalta 1668—1689

123

Jak vypadal V.-Byt. kostel sv. Jakuba? Nový oltář boční 1669 v něm zbudován. Honey na panství 1670—1707; vlož jány. Staré berniční zřízení moravské (starý katastr) konečně platné od r. 1670; jeho výsledky na panství; pozemky ve V. Byt. Ob. úřad V.-Byt. 1671; prim. Belha; nejstarší ob. účty; příjmy a výdaje obce 1671—1709. Hostinec ob. na radnici ve V. Byt.; jeho dějiny. Školství V.-Byt.; rektor Matěj Mezulánik, jeho příjmy; budova školní 1671. Svizele s vojskem 1671—1741. Ob. úřad V.-Byt. 1672; prim. Belha, Kotek. Hospodářství s obecními horami (lesy) ve V. B. Porovnání o některé věci v Komíně 1674. Ob. úřad V.-Byt. 1674—6; prim. Rezník; rozhodnutí o včelách zlodějkách; žádost za potvrzení privileji. Nejstarší matrika V.-Byt. 1674. Hejtman Vev. Kašpar Vilém Christ 1676. Ob. úřad V.-Byt. 1677—8; prim. Kotek. Hospodářské výrobky panské vnučovány poddaným a ty namnoze za vysoké ceny 1677—1708. Seznam štolních příjmů ve V. Byt. 1677. Rektori V.-Byt. Martin 1677; Farovští 1681—1717; Kratel 1717; rektor Řičanský Tučapský † 1713. Ob. úřad V.-Byt. 1679—81; prim. Kotek. Mor roku 1679. Kostel ve V. Byt. rozšířen, věží opatřen 1679; bohoslužebné náčiní a náradí ve Vev. Byt. a Řičanech. Farář Jestrabský počíná dostávatí zase desátek z Říček 1679. Požár 1680 ztráví 10 domů ve V. Byt.; zhřáh chycen a brdelním právem odsouzen; průběh toho procesu. Oprava kostela

Mor.-Knihnického 168'. Ob. úřad ve V. Byt. 1682—9; prim. Horáček, Fila. Dočasné přifaření Chudčic s kaplí sv. kříže a Sentie do V. Byt. 1686—97. Hrdelní právo V.-Byt. staví novou šibenici 1687.

10. Leopold hrabě z Collalta 1689—1707

155

Šlecht. rodina Collaltů. Fasse fary V.-Byt. 1691. Vytýkání desátku. Hrdelní proces 1691. Ob. úřad V.-Byt. 1692; prim. Horáček. Třetí velký zvon ulit pro kostel sv. Jakuba ve V. Byt. 1693. Hejtman Vev. Jiří Megali 1694. Ob. úřad V.-Byt. 1695—6 Horáček, Fila, Zedníček. Hejtman Vev. Jan Jiří Štyglmajer 1697. Šbírký na nový oltář v kapli Matky Boží 1697. Hostinec č. 71, bývalý panský dům ve V. Byt.; jeho dějiny do r. 1850. Ob. úřad V.-Byt. 1698—1701; prim. Zedníček, Malif. Spisovatelská činnost faráře Jestřabského 1699—1719. Zprávy o pozemcích V.-Byt. dle knih památních právních; jména tratí; celkovatel pozemků Bartoň Bednár 1700; formality zachovávané při změnách pozemkových v 18. století. Ob. úřad V.-Byt. 1701—4; prim. Klečka, Horáček. Hejtmani Vev.: Jan Karel Knoflíček 1704; Matěj Ignat Hangel 1705. Ob. úřad V.-Byt. 1705—7; prim. Malif; žádost V. Byt. o potvrzení privilejí a stížnosti na břemena vrchnostenská.

11. Weikart, hrabě ze Sinzendorfu 1707—1715

170

Zprávy o rodu Sinzendorfů. Úřednictvo a dvůr hr. Weikarta; styky jejich a vrchnosti s poddanými. Hejtmani Vev. Štěpán, Richter, Hekel. Lazebník Ignát Králíček 1708. Požár ztrávil v Řičanech kostel, školu a jiné; nejstarší matriky Řičanské 1709. Blesk uhodí 1710 do věže zámecké. Zámecká kaple sv. Václava 1710. práva a odpustky její, průvody k ní z V. Byt. Sekundice far. Jestřabského v kapli Matky Boží 1713; mor; ruch náboženský ve farnosti. Hamry dvoje u Švarcavy. Zpráva o vinohradech v Bosonohách (viz Dodatky str. XVI.)

12. Prošper hrabě ze Sinzendorfu 1715—1756

176

Úředn. a dvůr hraběcí 1715—1730; hejtmani: Hekel, Spitzar, Praitschopf, Winkler. Rozvoj železářského průmyslu na panství; nové hamry u bílého potoka nad V. Byt.; ovcírny. Lazebník V.-Byt. Ferdinand Trentz; zdravotnictví 1715—37. Rozměřování pozemků V.-Byt. na 25 velkých a 53 malých usedlostí 1715—7; vzrůst městečka do r. 1752. Seznam sousedů z r. 1716. Stížnost V. Byt. na nespravedlivé roboty; opatrnost sousedů, aby nebyly nové zaváděny. Ob. úřad Vev.-Byt. 1717—9; prim. Jakub Kříž. Úmrtí faráře Jestřabského 25. pros. 1719; jeho podobizna a bývalý náhrobní nápis. Ob. úřad V.-Byt. 1719—1730; prim. Kříž, Tulipán, Hofmann, Porázek; ob. účty; oprava radnice. Farář V.-Byt. V. Fr. Ant. Koryčanský 1720—30; jeho spory s obcí. Rektoři V.-Byt. Jiří Farovský 1718—22, Stoltz 1722—53; stavba školy; rektori Řičanští téže doby. První stopy kontribuční sýpky 1725. Vev. Byt. pozbývá hrdelní práva 1729. Farář V.-Byt. P. V. Vybíral 1730—2; stavba fary; umíráček. Úřednictvo a dvůr hraběte Prošpera 1731—1747; hejtman Jan Eliáš Winkler. Císař Karel VI. potvrzuje V. Byt. privilej tří jarmarků. Farář V.-Byt. J. A. Straufuss 1732—47; bratrstvo řúzenové; I. mešní fundace 1733; mešní roucho ze stříbrohlavy; starý obraz P. Marie v kapli Matky Boží; nové pohřebiště dítek u kostela sv. Jakuba. Velký požár na Benfčkách 1733. Ob. úřad V.-Byt. 1734—41; prim. Porázek, Ludvík Vencelides. Ranhojčí Josef Léidsmann 1737—95 a jeho rodina. Mešní nadace Turbova 1740 Práchovna nad V. Byt. vystavěna 1740; její děje do r. 1812; mešní nadace Meluzina a Vozgy. Cechy V.-Bytýšské 1740—1859; zákony, na nichž spočívalo jejich zřízení; Vev. Bytýška přijímá všeobecné cechovní artikule: který cech před kterým měl přednost; korouhve, podstavníky a jiné věci cechovní při průvodech užíváné; dozor na cechy 1740—1859; I. cech řeznický; II. cech mlynářsko-stolařsko-pekařský; dějiny mlýnů V.-Byt. (dolního, horního mlýna a mlýnku); III. cech zedníků, tesářů, hrnčírů a sklenářů; IV. cech kovářů, bednářů, kolářů, zámečníků; V. cech krejčovsko-soukenický; VI. cech obuvníků, sedlárů, řemenářů, kožešníků a punčochářů; VII. cech tkalcovsko-pro-

vaznický. Vpád Prusáků na Moravu 1742; pruský král táhne V. Byt.; Veverí vyloupeno; cholera; obecní úřad V.-Byt.; prim. V. Veselý; votivní obraz ve chrámě Řičanském 1744. Dobrovolnická setnina hraběte Prospera Sinz. na Veverí. Ochrana lesů a zvířet na panství V. 1743—4. Vojsko a kontribuce 1743—55. Obecní úřad V. Byt. 1743—5; prim. V. Veselý, L. Vencelides. Úmrtí Jer. Hofmanna a V. Veselého; rodina a mešní nadace V. Veselého. Mešní nadace Jos. Grosse 1745. Ob. úřad V. Byt. 1746—55; prim. L. Vencelides; účty. Hněv hr. Prospera na V. Byt. 1746. Farář V.-Byt. V. J. Wolff 1747—74. Neslýchaná povodeň o Božím Těle 1747. Pomoc povodni postiženým; potvrzení jarmarků ve V. Byt. Úřednictvo a dvůr hraběcí; hejtm. Jan Cyrill Hassenwein a J. Fr. Bartl 1748 až 1756; hamry. V. Byt. domáhá se a dosahuje 1748 zase hrdelního práva. Mnoho-li dobytka rezníci vysekali na panství Vev. 1748. Tabáku co se spotřebovalo ve V. Byt. Cinnost hrdelního práva V.-Byt. 1749—52. Tereziánská oprava katastru 1749—50; rozdíl mezi pozemky dominikálními a rustikálními. Dominikální fassé panství Řičansko-Veverského a svob. dvoru v Žebětíně dto. 7. srpna 1850. Oprava kaple Matky Boží. Stavba nové školy v Řičanech. Fundace mešní obce V. Byt. ke cti a chvále sv. tří patronů městečka. Výnosnost panství Řič.-Vev. od I./X. 1752—I./X. 1753. Skutečný příjem dvoru hr. Prospera z panství Řičan.-Vev. 1753. Robota V.-Byt. při panských honech. Poddání zdráhají se platiti lazebníku V.-Byt. služné. Rektori V.-Byt. Fr. Petříček, Jos. Kallina, Daniel Kratl; rektori Řičanští 1745—1771. Stavba nového kostela v Řičanech počata 1754. Úmrtí hrab. Prospera 1756.

13. Václav Jan hrabě ze Sinzendorfu 1756—1773.

263

Úředn. a dvůr hraběcí; vrchní Jan Fr. Bartl 1756—73. Ob. úřad V.-Byt. 1756—60; prim. Matěj Dundáček. V. Byt. žádá o potvrzení privileji. Spor vrchností s V. Byt. o desátek z nižších druhů obilních a o desátek z obecních polí. Porovnání mezi vrchností a V. Byt. o starý urbašní dluh sousedů 1757. Vojsko 1756—59. Spor o kostelní pozemky ve V.-Byt. mezi obcí a farou 1757—61. Mešní fundace J. Weigla. Ob. úřad V.-Byt. 1760—65; prim. A. Klimeš a Jan Picka. Spor V. Byt. s vrchností o ohrazování lesů a o náhrady za škodu zvířet činěnou 1760—61 a 1771; o sbírání listů a žaludů v panských lesích pro dobytek 1760; o přetěžování příprězení a potravními fúrami 1760—61; o zavázení nezvyklé roboty transportními fúrami a jiné ještě věci 1760—61. Starosť V. B. o rekruty. V. Byt. vyjednává o upravení a částečné vybavení robot. Velký proces V. Byt. o extraroboty 1762—73. Dělení sousedských živností V.-Byt. na 80 stejných gruntů 1762—63; jmena polních tratí. Seznam 80 sousedů V.-Byt. „v čas měření“. Sepis těch věcí, co se ročně ve V. B. prodá, čeho a zač 1762. Příjmy faráře, kostelního hospodáře a kostelníků ve V. Byt. Farář Wolff světlí dostavěný kostel v Řičanech 1763; příjmy rektora a kostelních služebníků Řičanských. Vojsko 1763—78. Stížnost V. Byt., že vrchní Bartl dal panským chalupníkům dříví z obecního lesa. Cinnost faráře Wolffa 1764; smlouva s cechy; zámecká kaple prohlášena za veřejnou; opravy při kapli Matky Boží. Spor V. Byt. o dovážení šindelů a jiného staviva na stavbu hradu Veverího. Obecní úřad V.-Byt. 1765—68; primator Jan Pallas; stavba velkého mostu; dvoji účty; daň potravní. Požár na nové ulici ve V. Byt. Fundace Jiřího a Šimona Kotka a Vavřince Kuchynky 1767—68. Ob. úřad V.-Byt. 1769—71; prim. Jan Picka. Farář Wolff staví faru 1769. Velký požár ve V. Byt., jenž i školu ztrávil 1769. Pokračování sporu o kostelní pozemky od 1770. Fundace Ign. Tišlera 1770. Velká dražota. Farář Wolff počíná stavěti nový kostel farní ve V. Byt. 1771. Rektor V.-Byt. Jan Vozga 1771; příjmy učitelovy; nedostatečné výsledky vyučování. Ob. úřad V.-Byt. 1771—73; prim. Jan Picka; revise obecních účtů. Nakažlivá nemoc; zdravotní stav do r. 1800.

14. Prosper hr. ze Sinzendorfu 1773—1802.

303

Úředn. a dvůr jeho; vrchní Jan Fr. Bartl, Norb. Ant. Richter, Jan Michael Müller. Stříbrné sochy 12 apoštolů na Veverí. Odtržení filiálky

Řičanské od farnosti V.-Byt.; úmrtí far. Wolffa 1774. Farář V.-Byt. P. Fr. Kubečka (1774—84) pracuje proti odtržení Řičan; staví kostel farní dále. Náprava školství 1774—1804; rektor V.-Byt. Jiří Vařecha 1772—1806. Přeložení jarmarků na všední dny; jak dlouho směly trvat? (Ob. úřad V.-Byt. 1774—79; primatoři Jos. Charvát, Ant. Svoboda. Robotní patent dto. 7. září 1775 a jeho dodatky; přípravy k seznamům robotním a stížnost V. Byt. na vrchnost a faráře; další spor o kostelní pozemky. Robotní seznam V. Byt. ze dne 12. pros. 1777. Roboty ostatních dědin panství Vev. Jaké úlevy bylo docíleno rób. patentem? Péče far. Kubečky o dostavění kostela V.-Byt. Blesk poškozje kapli Matky B.; její a obrazu P. Marie oprava. Vojsko 1779—1804. Spor obce V. Byt. s 5 domkaři o louky 1779. Ob. úřad V.-Byt. 1780—83; primator Jan Pallas; obecní účty. Zrušení nevolnictví. V. Byt. koupí 1781 kostelní pozemky. Posvěcení farního kostela ve V. Byt. Fasse tamější fary 1782. Císař Josef II. potvrzuje V. Byt. právo jarmarků 1782. Zrušení kláštera Tišnovského; jeho následky pro Komín, Bosonohy, Ném. Kynice 1782; duchovní správa v N. Kynicích 1782—1890. Zrušení kláštera sv. Anny na St. Brně a jeho následky pro Hvozdec. Nová soustava výkupu čili reluce roboty a kousování dominikálních statků (ve Hvozdeci, Komíně, Ném. Kynicích, Bosonohách, V. Byt.) Další péče o zvelebení farního kostela ve V. Byt.; koupě varhan, kostelní stříbro, nové kalichy. Úmrtí far. Kubečky; obraz jeho na faře; kooperatoři jeho doby; nový farář V.-Byt. J. A. Friedl; rozsáhlost farnosti 1784; zrušení bratrstva sv. Růžence; zkrácení farních příjmů; kostel dostavován; mešní fundace V. Svobody; kooperatoři přestali ve V. Byt. býti. Ob. úřad V.-Byt.; primator Jos. Charvát. Katastr Josefínský 1785. Honební řád císaře Josefa II. 1786. Samostatná duchovní správa obnovena v Komíně 1786; v Žebětíně 1787. Duchovní správa v Bystřici 1786—1890. Opatření proti ohnům 1787. Ob. úřad V.-Byt. 1788—90; prim. Matouš Juran. Další opřava kostela V.-Byt. Vyjednávání o desátek z obecních polí 1789. Farní chudobinský ústav založen ve V. Byt. 1790. Ob. úřad V.-Byt. 1790—95; prim. Jan Šanca. Prodej dominikálních realit za hr. Prospera 1790—1798. Kaple Matky Boží u hradu Veverčí má býti sbořena. Císař Leopold II. potvrzuje V. Byt. právo jarmarků 1791. Proces faráře Friedla s V. Byt. o dříví z ob. lesa 1791—95. Lesní protokol V.-Byt. Velká bouře a krupobití poškozje kostel V.-Byt. 1792. Mešní fundace Pavla Valeše. Nové nedorozumění co do vožení staviva na zámek 1794. Císař František II. potvrzuje V.-Byt. privileje trhů a jarmarků. Vzácná kasla darována kostelu V.-Byt. 1794. Obecní úřad V.-Byt. 1795—98; rozdělení obecních luk; přípravy k stavbě nového velkého mostu. Ob. úřad V.-Byt. 1799—1802; Václav Koryčan purkmistrem. Dědicové bývalých velkých sousedů V.-Byt. domáhají se velkých živností svých předků. Velká povodeň jarní 1800.

15. Majiteli Veverčí: svobodní páni Mundyové. Vilém, baron Mundy (1802—1805) 346

Mundy koupí panství Tišnovské, statek Hvozdecký, panství Vev. Úředníci za Vilém bar. Mundyho. Ob. úřad V.-Byt. 1802 odevzdává vrchnostenskému úřadu sirotčí a depositní záležitosti a jmění; nový ob. úřad 1803—4 napomenut, aby dobře hospodařil; purkmistři: Fr. Rozkošný, V. Koryčan. Mešní fundace Barbory Valešovy. Pronájem železných hutí pod Javůrkem 1803; prodej panského rybníka v Mor. Kynicích a dvoru v Žebětíně. Hvozdec přidělen ku panství Veverškému. Generalní visitace biskupská 1804.

16. Jan, svob. p. Mundy 1805—1830 348
 Úředn. panské 1805—1812. Vrchní Müller † Inspektor Grill; právomoc inspektora a aktuara. Ob. úřad V.-Byt. 1805—7; purkm. Fr. Rozkošný; přísahy úředních osob; jejich odměna; nová cihelna; stížnosti na roboty. Změny na panství Vev. 1805—9; prodej panských chalup; robotní kontrakty; Bosonohy, Komín a Ném. Kynice podřízeny co do poddanství Veverčí. Vojsko 1805—8; Francouzové 1805—6 ve V. Byt.; dodávky špiže;

výpalné Francouzům; jich návštěvy ve V. Byt.; robota na stavbu silnice z Komárova k Vídeňské silnici. Nové období národního školství 1804; rektor V.-Byt. Ondřej Dundáček; školství v děkanství Kuřimském 1806—23. Stížnost na špatné hospodářství ob. představených ve V. Byt. 1806. Nové pozemkové knihy pro V. Byt. 1806—50. Pokus V. Byt. o vybavení robotních povinností 1807. Ranhojič Fr. Jos. Baum 1807—10; zdravotní stav ve farnosti V.-Byt. 1801—10. Ob. úřad V.-Byt. 1808—11; purkmistři Mat. Vohrabal, Ant. Kašpárek, Mart. Pachovský. Stavba nového hlavního oltáře ve farním chrámu P. ve V. Byt. 1808. Socha sv. Jana na náměstí ve V. Byt. Něco o hospodářství a průmyslu V. Byt. té doby. Poměr domkařů k obci V.-Byt. Farář V.-Byt. Jan Peuninger 1809—19; fundace Mik. Friedla z Bílovce a Josefy Janke ze Hvozdec. Vojsko 1808—12; válka s Napoleonem r. 1809; svízele V. Byt. s příprežemi, dodávkami a ubytováním vojska; stížnosti některých sousedů na nepravdnosti ob. úřadu. Jiné oběti války; kostelní stříbro odvedeno; daň z hlav a z výdělku. Nešťastná výprava Napoleona do Ruska r. 1812. Lékař V.-Byt. O. Kačovský 1811—29; zdravotní stav ve farnosti. Ob. úřad V.-Byt. 1812—19; purkm. M. Pachovský; veliká láce 812—13; obec hájí proti vrchn. úřadu samostatnost svou při licitacích; některé střední osoby vzdávají se svých úřadů obecních. Úředníci panští 1813—18; vrchní Schwaab; neuhlazené jednání s poddanými. Nálevy panské v Bystřici a Jinačovicích prodány 1813—14. Válka za svobodu proti Napoleonu 1813—14; soužení V. Byt. při ní; transportní kommissar Grossmann v Ostrovačicích. Nový kríž dán na věž farního kostela ve V. Byt.; kaple Matky Boží u Veveří opravena 1815. Nejstarší inventář V. Byt. 1815: radnice a kázní dům. Ob. úřad V.-Byt. 1817—1823; purkm. Fr. Pallas, Fr. Dundáček; ob. účty; 1817 ob. hodiny přeneseny z radnice na věž kostelní a dva zvonky z nich přelity na jeden; silnice za Bukovce; velká drahota; 1818 požár na kázním domě; hasičské náčinní. Vrchnost prodává kopaniny 1817. Úředníci panští 1818—30; vrchní Bakalář, Schottl; ředitel Raaka, vrchní Urbálek. Farář V.-Byt. Leopold Borsutzkí 1819—48; oprava varhan, Boží hrob. Provisorium pozemkové daně 1819. Prodej panství Tišnovského 1821; kup mlýna podkomorského; výměna pozemků u Javůrka. Biskupská visitace ve V. Byt. 1823; farse farních příjmů. Ob. úřad V. Byt. 1823—29; purkm. V. Dupal, Jos. Charvát; vzrůst ob. jmění; přípravy ku stavbě nové radnice. Rektor V.-Byt. T. Sedláček 1823—68; další rozvoj školství. Nový stálý katastr 1826. Prodej tavniny pod Javůrkem a hamrů u V. Byt. 1828. Stavba silnice z Brna přes V. Byt. k Tišnovu a od Veveří k Ostrovačicím; stromová podél silnice.

17. Královská Výsost princ Gustav Wasa, majitel Veveří 1830—44. . 393

Zprávy o kupu panství; o jeho rodině. Dvůr a úřednictvo; admin. Schindler, Strachwitz; vrchní Urbálek, Beneš, Preissler, Russe, Matieka. Fundace Gustava Wasy na premie pro hodné žáky na panství a slib jeho, podporovat učitelstvo 1830; založení školních knihoven z přebytku fundace 1849—50. Ranhojič V.-B. K. Brisker 1831—42; zdravotní stav ve farnosti; cholera 1831; cholerový hřbitov. Povaha faráře V.-Byt. Borsutzkého; jeho obhajování farních práv a jiné jeho spory a soudy. Ob. úřad V.-Byt. 1830—37; purkmistři Jos. Charvát, Fr. Dundáček, Ign. Brychta; přípravy ku stavbě nové radnice; jmění obecní a blahobyt občanstva; vydláždění některých částí městečka. Velký most přes Švarcavu ve V. Byt. r. 1830 stržen a znovu budován; vrchnost na něj nechce přispívat. Císař František I. propůjčuje V. Byt. 1832 čtvrtý výroční trh; kterak a kdy nyní odbývají výroční a jiné trhy v městečku? Znesvěcení hřbitova u Matky Boží nad Veveřím 1833. Obnovení sporů far. Borsutzkého s vrchností o čtyřspřežní fůry sena a otavy a o picování na panském; boj o opravu farních budov; jiné sondy Borsutzkého. Generální visitace biskupská 3. června 1834. Spor o právo vlastnické na kapli M. B. a hřbitov kol ní 1834; stavba nového hřbitova ve V. Byt.

1836—37. Školství 1836—48; spor učitele Sedláčka s V. Byt. o školné a se Hvozdcem o koledy. Patronat kostela Mor.-Kynického přisouzen (vnucen) panství Vev. 1836; opravy v tamějším kostele. Bývalý švédský král Gustav Wasa IV. prozatímně pochován ke vnuku svému v kapli M. B. 1837; oprava oltáře 1838. Ob. úřad V.-Byt. 1837—41; purkmistr Ignát Brychta; další přípravy ku stavbě radnice; stará radnice sbořena; o lepší pořádek na obci a ochranu majetku postaráno; stromoví podél cest u Svarcavy sázeno. Cukrovar pod Veverím 1838 vystavěn od Kristiana Daniele Satzgera. Vrchnost otáčí se stavbou rodné hrobky; spor o právo vlastnické na kapli M. B. a na hřbitov kol ní obnoven. Nekatolické služby Boží v zámecké kapli katoličské 1838—39. Pokus V. Byt. o vybavení roboty při dvoře Řičanském; spor o dovoz staviva na zámek a zámecký dvůr 1839—40; roboty rychtářů. Velký most ve V. Byt. 1840 opět vodou stržen. Velký požár ve V. Byt. 9. června 1841. Lékař dr. Fikeis 1842—49; zdravotní stav 1841—50. Ob. úřad V.-Byt. 1842—44; purkm. Jos. Charvát; ssutiny staré radnice odklizeny; nové 2 ob. kříže; mostek; požár 1842; péče o básičské náčíní; ob. jmění; za roboty peníze. Stavba nové školy ve V. Byt. 1842.

18. Jiří Šimon svob. pán ze Siny, v Hodosu a Kisdii, majitel Veverí 1844—56

422

Zpráva o rodině Sinů. Úř. panství 1844—56. Převezení tělesných pozůstatků krále Gustava IV. a jeho vnuka z kaple Matky Boží do Oldenburku 27. března 1845; fundace za malého prince při téže kapli; kaple opravena; spor o její vlastnictví nerozhozen. Ob. úřad V.-Byt. 1845—50; purkm. Jos. Charvát; uvítání arciknížete Frant. Karla v Čebíně; požár na faře V.-Byt.; lesní sousedská kniha; co žádáno od podruhů usazujících se ve V. Byt.? Vysazování ovocného stromoví na obecním; V. Byt. žádá, by v ní byl usídlen okresní soud; přípravy ku stavbě radnice; ob. jmění; pitky na ob. útraty zase počínají; silnice k Lažánkám vystavěna. Úmrtí faráře L. Borsutzkého 25. pros. 1847; odkaz jeho faře a chudob. ústavu. Farář V.-Byt. Alois Stolička 1848—69. Národní garda ve V. Byt. 1848—51. — Zrušení svazku poddanského a vybavení osobních i pozemkových břemen 1848—50. Nové zákony o příspěvcích k obecním potřebám (kontrib. fondy, vrchnosti ve svazku obecním, ubytování vojska a příprze, příspěvky k potřebám silničním, kostelním a školním). Pozemkové knihy a jiné úřední řízení odvedeno c. k. úřadům. Honitba a rybolov ve V. Byt. od r. 1850. Oprava školství; škola V.-Byt. do r. 1868. Hostinské živnosti ve V. Byt. po r. 1848; nálev vína pořádkou, hostince na radnici, na panském domě a jinde. Ob. úřad V.-Byt.; starosta Dom. Kovář; stavba nové radnice počata; dlh na ni udělán; ob. účty; škola otevřena, v níž se podnes pracuje; jiné znamenitější podniky obecní. Lékař Ed. Kellner ve V. Byt.; jeho mešní nadace; zdravotní stav ve farnosti 1850—70. Gen. visitace biskupská ve V. Byt. 1852; bratrstvo růžencové; náčíní a roucha kostelní zjednána.

19. Helena, svob. paní ze Siny, provdaná za knížete Řehoře Ypsilantiho, majitelkou Veverí 1856—1881

442

Úř. Vev.; správci L. Karber, J. Svoboda; Karbrova fundace. Ob. úřad V.-Byt. 1856—67; starosta Jan Dundáček; vnitřní úprava radnice; Ed. Svoboda nájemcem skály; ochrana ob. i soukromého majetku; prodej zvonku z radnice; ob. výbor 1864. Některé statistické zprávy o V. Byt. 1856—60; dobytek; daně 1856; počet obyvatelstva; potravní daň z vína; živnosti; výnosnost a cena pozemků; úřednictvo, výnosnost a daně cukrovaru. Kostel V.-Byt. vydlážděn kehlheimskými plotnami 1858; nové zábradlí k presbytáři; fundace mešní O. Veselého, M. Pšikalové a O. Svobody. Lesní řád ze dne 24. ledna 1859 na poskytování dříví stavebního; úřední prohlídka lesa. Válka r. 1859. Cechy či vlastně živnostenská společenstva dle živn. řádu z. r. 1859 a 1883. Čestní občané V. Byt. Jan Val. Jirsík a dr. Jan Ev. Bílý, zvolení 1861. Farář V.-Byt. A. Stolička bojuje proti nespravedlivému ukládání důchodkové daně.

Zákony o opatřování potřeb kostelních a školních z r. 864; dary kostelu V.-Byt. učiněné; jeho oprava; kaple sv. Floriana a kříž rodiny Kovářovy; křížová cesta; kříž u cesty do Hvozdece. Kontribuční fond Vev. přistěhován do V. Byt. 1864; správce jeho Dom. Kovář do r. 1888, pak Jan Kovář; jeho první výbor. Les „Krnovec“ u V. Byt. částečně vykloučen a na pole přeměněn 1865. Šimon sv. pán ze Siny koupí 1865 cukrovary podveverský pro dceru Helenu, kněžnu Ypsilantiovou k Veverí; zánik jeho 1868. Válka r. 1866. Živelní a jiné pohromy ve farnosti V.-Byt. 1865—70. Velká rozdrobenost pozemků V.-Byt.; pokus o jich scelování r. 1866.—69.; další soukromé toho druhu podniky. Obecní úřad V.-Byt. 1867—70; starosta Fr. Svoboda; spor s odstupujícím starostou a jeho vítězná sebeobrana; čestný člen obce Pavel Pauls; zařizování radnice; skála v ob. lese; velký most převzat do správy okr. siln. výboru; c. k. poštovní stanice ve V. Byt.; sčítání lidu 1869. Rozsáhlost a výnosnost panství Vev. 1867. Pěvecký spolek ve V. Byt. 1867—68. Úmrtí učitele Tom. Sedláčka 1868; učitel Jan Dvořák; školní výbor; vánoční stromek pro školní dítky. Nové zákony školské 1868; škola V.-Byt. do r. 1872. Ob. výbor V.-Byt. 1870—73; starosta Fr. Dundáček č. 68; první patro radnice upraveno na školu; ochrana lesa. Obnova hlavního oltáře v kostele V.-Byt. Odchod faráře A. Stoličky do Tikovic 1870. Čtenářsko-pěvecký spolek ve V. Byt. 1870—71. Flor. Eichler, far. V.-Byt. 1871—80; oprava fary; dary kostelu učiněné; mešní fundace Kříže, Fialy, Markové, Králíka, Němečka, Satoraje, Koryčana, Valešové, Riesemanna, princů Ypsilantů, K. Beštera, Fr. Horáčka, M. Blažkové; upravení varhanické služby. Lékař V.-Byt. Martin Svoboda 1871—82; úmrtnost ve farnosti. Vyloučení přes 880 jiter polí, luk, pastvin a lesů z vlastnictví obce V. Byt. ve prospěch 80 sousedů. Rozšíření 2tř. školy V.-Byt.; star. Jos. Valentin; chov koní v obci; hřebčinská stanice; příjmy, výdaje a dluhy obecní. Ústavení lesní společnosti ve V. Byt. 1873; představení správní rady Dom. a Jan Kovář. Šimon svob. p. Šina † 1876. — Chrám Páně v N. Kynicích za faráře Fr. Navrátila od r. 1876. Ob. úřad V.-Byt. 1876—82; star. Jos. Pallas; nové prameny příjmů obecních. Nové kříže ve V. Byt. 1877. Biskup Karel Nöttig visituje farnost V.-Byt. 1878. Požár ve V. Byt. Na oslavu stříbrné svatby cis. Fr. Josefa I. založen ve V. Byt. hasičský spolek a osázen „Mečkov“ lesními stromky. MacMahon návštěvou na Veverí 5.—11. září 1879. Jména tratí V.-Byt. 1879. Alois šl. z Janečků, zemský nadúčetní v Brně, čestným členem obce V.-Byt. 17. května 1880; jeho životopis. Far. Florian Eichler čestným občanem V. Byt. 11. července 1880; odchod jeho do Rosic 13. července 1880. Far. V.-Byt. Karel Eichler od r. 1880. Zvelebování kostela V.-Byt.; nový kost. konk. výbor od r. 1889; fundace od r. 1880—90 založené: Fr. Klimše, Kilianové, Fr. Hvizdč, Jana, Alžb. a Heřmíny Perkových, Dunkla, V. Králíka, K. Eichlera, M. Pšikalové, L. Karbera. Oprava dané pozemkové 1881. Rozšíření hřbitova ve V. Byt.; špitálěk při něm vystavěn na oslavu sňatku korunního prince Rudolfa se Stěpánkou 10. kv. 1880; stoletá památka zbudování kostela 1882; gothický kříž na hřbitově; další oslava sňatku zmíněného.

20. Mořic, svob. pán z Hirsch-Gereuthu, majitel Vev. od r. 1881. 4901
Kup panství; zpráva o rodině nového majitele. Syn Lucien † 1887; otec-ctí jeho památku dobročinností. Opravy při hradě. Správa panství; správce Fr. Stephan; centrální ředitel Ed. Svoboda; úřednictvo hospodářské a lesnické; mnoho-li zvěře se na panství zastrelí? Hospodářské a průmyslové podniky. Ob. výbor V.-Byt. 1882—86; starosta Osv. Kožoušek; naděje na železnici; oslava 600leté památky nastolení našeho panovnického rodu. Oprava starobylého farního chrámu Páně v Komíně za far. Ign. Kašpárka 1883. Zdravotní obvod V. Byt. od r. 1884. Škola trojtřídní ve V. Byt. rozšířena na čtyřtřídní 1884. Vyškolení Hvozdece povoleno 1890. Vývoj školství na panství (výjma V. Byt.) hlavně v posledních letech; přátelé jeho. (Bosonohy, Bystrc, Chudčice, Jayůrek,